23. 10. 2006

ID: 43975

Materiální stránka trestného činu

Všechny okolnosti důležité z hledisek uvedených v § 3 odst. 4 tr. zák. je nutno nejen zjišťovat, nýbrž je také objektivně (tj. bez přeceňování nebo podceňování některých z nich) hodnotit a je třeba vždy uvést, zda a do jaké míry ta či ona okolnost zvyšuje nebo snižuje stupeň nebezpečnosti činu pro společnost.

V případě trestného činu poškozování cizích práv ve smyslu § 209 tr. zák. má pro posouzení stupně společenské nebezpečnosti, kromě jiných okolností, význam intenzita a závažnost porušení nemajetkového práva v podobě vážné újmy na těchto právech způsobené trestným činem, protože následek činu je důležitým hlediskem pro stanovení stupně nebezpečnosti činu pro společnost. Pokud tento znak není důsledně zjištěn, ani hodnocení stupně společenské nebezpečnosti takového činu nemůže být správné a objektivní.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 8 Tdo 96/2006, ze dne 5.4.2006)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v neveřejném zasedání o dovolání obviněného M. J., proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 25. 5. 2005, sp. zn. 7 To 142/2005, který rozhodl jako soud odvolací v trestní věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 5 pod sp. zn. 2 T 80/2004, tak, že podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. se zrušují usnesení Městského soudu v Praze ze dne 25. 5. 2005, sp. zn. 7 To 142/2005, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 13. 12. 2004, sp. zn. 2 T 80/2004, ve výroku o vině v bodě II. ohledně obviněného M. J. a z důvodu § 261 tr. ř. též ohledně obviněné K. Š., a ve výroku o trestech ohledně obou obviněných. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. se v rozsahu tohoto zrušení zrušují všechna další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. se přikazuje Obvodnímu soudu pro Prahu 5, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 13. 12. 2004, sp. zn. 2 T 80/2004, byl obviněný M. J. v bodě I. uznán vinným trestným činem podvodu podle § 250 odst. 1, 2 tr. zák., kterého se dopustil tím, že „ve funkci předsedy Nezávislého odborového svazu Policie ČR neoprávněně informoval dopisem ze dne 15. 2. 2001 adresovaným finančně-plánovacímu odboru Hospodářské správy Policejního prezidia ČR v P. o úpravě své mzdy spočívající ve vytvoření nové složky mzdy, tzn. měsíční odměny ve výši 5.900,- Kč, ačkoliv podle platného platového řádu NOSP ČR pravomoc k úpravě mzdy náleží výhradně výboru NOSP ČR, na základě tohoto dopisu mu byla tato částka jako součást mzdy přiznána za období od 1. 1. 2001 do 31. 8. 2002, čímž způsobil NOSP ČR škodu ve výši nejméně 159.300,- Kč.“ V bodě II. byli obvinění M. J. a K. Š. uznáni vinnými trestným činem poškozování cizích práv podle § 209 odst. 1 tr. zák. spáchaným ve spolupachatelství podle § 9 odst. 2 tr. zák., kterého se dopustili, tím, že „obviněná Š. neoznámila správci ubytovacího zařízen, sloužícího výhradně pro pracovníky MV ČR a PČR skončení svého pracovního poměru u NOSP ČR dnem 31. 3. 2000, obviněný J. naopak dopisy ze dne 11. 5. 2000, 23. 6. 2000, 14. 9. 2000 písemně žádal o prodloužení ubytování obviněné Š. s tím, že se jedná o zaměstnankyni NOSP ČR, když pak dne 12. 10. 2000 obviněná Š. požádala písemně o poskytnutí ubytování v tomtéž ubytovacím zařízení na další období, obviněný J. její žádost doporučil s tím, že se jedná o zaměstnankyni NOSP ČR, doporučil pak i její další žádost o ubytování v tomto ubytovacím zařízení ze dne 20. 12. 2000 a dalším dopisem ze dne 18. 12. 2001 žádal o prodloužení ubytování opět s tím, že obviněná Š. je zaměstnankyní NOSP ČR, svým jednáním tak znemožnili využít již tak nedostatečné ubytovací kapacity pro pracovníky MV ČR a PČR, pro které je ubytovací zařízení především určeno.“

Obviněný M. J. byl za tyto trestné činy podle § 250 odst. 2 tr. zák. za použití § 35 odst. 1 tr. zák. odsouzen k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání jedenácti měsíců, jehož výkon mu byl podle § 58 odst. 1 a § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání tří let. Obviněná K. Š. byla za trestný čin vymezený v bodě II. odsouzena podle § 209 odst. 1 tr. zák. k trestu odnětí svobody v trvání čtyř měsíců. Jeho výkon jí byl podle § 58 odst.

1 a § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání dvou roků.

Městský soud v Praze jako soud odvolací usnesením ze dne 25. 5. 2005, sp. zn. 7 To 142/2005, odvolání podaná oběma obviněnými podle § 256 tr. ř. jako nedůvodná zamítl.

Toto usnesení soudu druhého stupně ve spojení s rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 13. 12. 2004, sp. zn. 2 T 80/2004, napadl obviněný M. J. prostřednictvím obhájce Mgr. Z. Č. dovoláním opřeným o dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g) a l) tr. ř., neboť napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku a jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Ve vztahu ke skutku pod bodem I. namítl, že tento skutek byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, 2 tr. zák., neboť jednáním, které je mu kladeno za vinu, nebyly naplněny všechny znaky skutkové podstaty tohoto, ale ani žádného jiného trestného činu. Především zdůraznil, že nelze shledat naplněným znak, že se činu dopustil v podvodném úmyslu se obohatit, když se podle skutkové věty za podvodné jednání považuje to, že neoprávněně informoval o úpravě své mzdy, k čemuž nebyl podle platného platového řádu oprávněn. Zdůraznil, že pokud mu bylo s výkonem funkce předsedy Nezávislého odborového svazu Policie České republiky (dále jen „NOSP ČR“) s účinností od 1. 12. 1999 schváleno vyplacení tzv. měsíčního funkčního paušálu ve výši 3.500,- Kč jako součást platu, nebylo v době od 1. 1. 2001 do 31. 8. 2001 vydáno rozhodnutí NOSP ČR, na základě kterého by neměl na jeho vyplacení nárok, a tudíž je zřejmé, že mu tato vyplacená část platu náležela. Obviněný poukázal na postup, na základě kterého mu byl uvedený plat přiznán, zejména zdůraznil, že dopis ze dne 15. 2. 2001, který ekonom NOSP ČR Ing. M. S. připravil a obviněný ho podepsal, byl doručen Hospodářské správě Policie České republiky (dále jen HS PČR). Podle jeho obsahu je měsíční odměna splatná v měsíčních dávkách od 1. 1. 2001 a je vyplácena z důvodu zvýšených osobních a jiných finančních nákladů odborových funkcionářů při výkonu funkcí. Vyplácí se jako složka mzdy a podléhá srážkám daně ze mzdy a dalším zákonným odvodům. Tento dopis svým obsahem nikoho v omyl neuvádí a obviněný měl v rozhodnou dobu na vyplácení této odměny ve výši 3.500,- Kč nárok. Protože měsíční odměna jako součást platu podléhá srážkám daně ze mzdy a dalším odvodům, bylo pro její stanovení vycházeno z částky 5.900,- Kč, když navýšení představuje právě nezbytné zdanitelné plnění. Po provedení odvodů a srážek tak bylo obviněnému vypláceno 3.500,- Kč, což odpovídalo výborem NOSP ČR schválené částce na reprezentaci a k tomuto účelu byla též obviněným užívána. Obviněný dále poukázal, že pokud mu je podle skutkových zjištění kladeno za vinu, že pravomoc k úpravě mzdy přísluší výhradně výboru NOSP ČR, platový řád ze dne 22. 11. 2000, schválený ve smyslu zákona č. 1/1992 Sb. o mzdě, nepočítá s vytvořením tzv. nové složky mzdy – měsíční odměny a neupravuje, že by o této nové složce byl povinen rozhodovat výbor NOSP ČR, jak je citováno ve skutkové větě. Měsíční odměna, která byla obviněnému vyplácena, byla HS PČR vedena jako paušální platba, což odpovídá stanovému účelu, pro který byla vyplácena. Obviněný rovněž poukázal na to, že nebylo prokázáno, že by sebe obohatil a způsobil škodu na majetku NOSP ČR. V této souvislosti uvedl, že finanční prostředky ve formě měsíční odměny jako součást platu byly s účinností od 1. 1. 1999 řádně schváleny výborem NOSP ČR ve výši 3.500,- Kč, avšak takto schválená odměna nebyla podrobena povinným srážkám a odvodům. Nebylo vydáno žádné rozhodnutí, z něhož by vyplynulo, že obviněnému nepříslušela. Obviněný též neshledal naplněnu subjektivní stránku uvedeného trestného činu podvodu, protože si nebyl vědom, že jedná v rozporu se svými právy a povinnostmi vyplývajícími z jeho postavení, zejména když byl srozuměn s tím, že má výborem NOSP ČR schválenu měsíční odměnu ve výši 3.500,- Kč, o čemž byl též ujištěn ekonomem NOSP ČR Ing. M. S., který jej utvrdil i v tom, že vše je v souladu s obecně závaznými právními předpisy. Obviněný též vytkl, že pro svá zjištění soud prvního stupně vycházel pouze ze zprávy HS PČR, která nebyla považována za poškozeného v trestním řízení a ve vztahu k poškozenému nebyly v rámci trestního řízení provedeny potřebné úkony. Výpočet škody neodpovídá ustanovení § 89 odst. 12 tr. zák. neboť škoda 159.300,- Kč zahrnuje jak součin vyplácené hrubé mzdy ve výši 5.900,- Kč za stanovené období, představující 118.000,- Kč, tak i další navýšení sociálního a zdravotního pojištění za zaměstnavatelem.

Ve vztahu ke skutku pod bodem II. obviněný namítl, že v případě trestného činu poškozování cizích práv podle § 209 odst. 1 tr. zák., jímž byl uznán vinným, je nutné, aby byl naplněn znak „vážné újmy“, který však v daném případě nelze ze skutkových zjištění ani z obsahu spisu dovodit. Poukázal na Věstník MV ČR č. 75/2000 ze dne 18. 9. 2000, kterým se upravuje poskytování přechodného ubytování v ubytovacích zařízeních Ministerstva vnitra (dále jen „MV“) a Policie České republiky (dále jen „PČR“), podle něhož jsou ubytovací zařízení MV a PČR účelová zařízení určená k poskytování přechodného ubytování příslušníků a zaměstnanců PČR a MV, včetně zaměstnanců příspěvkových organizací a jiných osob ve smyslu právních předpisů. Vytkl soudu prvního stupně, že pro svá skutková zjištění vycházel v rozporu s obsahem tohoto Věstníku, pokud vzal za prokázané, že se jedná o zařízení sloužící výhradně pro pracovníky MV a PČR, přičemž např. o tzv. jiných osobách není ve výrokové části napadeného rozhodnutí žádná zmínka. Skutková věta proto obsahuje nesprávné skutečnosti. Ze skutkové věty rovněž vyplývá, že způsobení „vážné újmy na právech“ se vztahuje výhradně na ubytovací zařízení v P., avšak MV i PČR disponují dalšími ubytovacími zařízeními. „Vážná újma na právech“ nebyla ze strany poškozeného tj. HS PČR jakkoliv specifikována. Obviněný odkázal na obsah výpovědi svědka P. K. a především zmínil jeho vyjádření, že v důsledku ubytování obviněné K. Š.

nedošlo k omezení ubytovacích kapacit pro pracovníky MV a PČR, neboť HS PČR má pro tzv. jiné osoby neustále vyčleněny ubytovací kapacity, které neobsazuje pracovníky MV PČR. Zdůraznil, že spoluobviněné byla udělena výjimka pro ubytování a byla posouzena jako tzv. jiná osoba v souladu s NMV č. 75/2000. Konstatoval rovněž, že spoluobviněná pracovala u NOSP ČR na trvalý pracovní poměr, který ukončila ke dni 31. 3. 2000 a poté na základě ústní dohody uzavřené s obviněným u NOSP ČR o provedení práce podle § 236 zák. práce a poukázal na to, že předseda NOSP ČR je na základě platných stanov oprávněn uzavírat zaměstnanecké poměry. Jestliže uváděl v žádostech o ubytování, že se jedná o zaměstnankyni NOSP ČR, odpovídá tento termín § 1 odst. 1 zák. práce, protože byl navozen pracovněprávní vztah mezi NOSP ČR a spoluobviněnou. Za této situace nebyla HS PČR uváděna nikterak v omyl, neboť odsouzený nikde neuváděl, že spoluobviněná pracuje na trvalý poměr.

V závěru dovolání obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud České republiky (dále jen Nejvyšší soud) podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil usnesení Městského soudu v Praze ze dne 25. 5. 2005, sp. zn. 7 To 142/2005, jakož i jemu předcházející rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 13. 12. 2004, sp. zn. 2 T 80/2004, a aby podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Městskému soudu v Praze, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

K předmětnému dovolání se v souladu s ustanovením § 265h odst. 2 tr. ř. písemně vyjádřil státní zástupce činný u Nejvyššího státního zastupitelství, který dospěl k závěru, že napadené rozhodnutí není zatíženo žádnou vadou, kterou by bylo nutno napravit cestou dovolání, protože prakticky všechny výhrady obsažené v dovolání odezněly již v řádném opravném prostředku, kterým obviněný napadl rozsudek soudu prvního stupně a odvolací soud se s nimi řádně zabýval. Za irelevantní označil však ty námitky obviněného, jimiž obviněný směřoval proti skutkovým zjištěním. Tvrzení o neexistenci podvodného úmyslu ve vtahu ke skutku popsanému v bodě I. neakceptoval a odkázal na vysvětlení, jaké užil ke stejným námitkám soud druhého stupně. Rovněž výhrady proti způsobu určení výše škody neshledal důvodnými a podrobněji vysvětlil, že obviněný zaměnil částky, jimiž došlo k jeho obohacení s částkami, které byly vypočteny jako škoda vzniklá NOSP ČR. Výhrady obviněného k otázce, kdo je poškozeným subjektem, označil za nezpůsobilé naplnit uvedený dovolací důvod, neboť jde o procesní problematiku, která je vymezena trestním řádem a nemá hmotně právní povahu. Neuvedení písm. a) nebo b) v právní kvalifikaci podle § 209 tr. zák. u skutku pod bodem II. považoval za písařskou vadu a odkázal na právní větu, z níž vyplývá, že obvinění „uvedli někoho v omyl“, což je slovní vyjádření odpovídající ustanovení § 209 odst. 1 písm. a) tr. zák. Za otázky skutkové povahy považoval výhrady ohledně subjektu, jemuž patří ubytovací zařízení. Pokud obviněný tvrdil, že obviněná byla zaměstnancem NOSP ČR z titulu dohody o práci konané mimo pracovní poměr, nepřijal toto tvrzení jako opodstatněné, neboť taková dohoda pracovní poměr založit nemohla, a pokud tuto skutečnost obviněný ve svých žádostech opakovaně tvrdil, uváděl oprávněné orgány v omyl. Ze všech těchto důvodů, z nichž vyplynulo, že dovolání není opodstatněné, navrhl, aby Nejvyšší soud dovolání obviněného podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl a aby toto své rozhodnutí učinil v neveřejném zasedání.

Nejvyšší soud jako dovolací (§ 265c tr. ř.) nejprve zkoumal, zda v této trestní věci je dovolání přípustné, zda bylo podáno v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit, a zda je podala osoba oprávněná. Shledal přitom, že dovolání obviněného je přípustné podle § 265a odst. 1, 2 písm. h) tr. ř. Obdobně zjistil, že dovolání bylo podáno osobou oprávněnou [§ 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř.], v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.). Dále se dovolací soud zabýval otázkou, zda uplatněné dovolací důvody lze považovat za důvody dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g), l) tr. ř., neboť dovolání lze podat jen z důvodů taxativně uvedených v § 265b tr. ř., přičemž existence některého z nich je zároveň podmínkou pro provedení přezkumu dovolacím soudem.

Vzhledem k tomu, že obviněný své dovolání opřel o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., podle něhož lze dovolání podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení, bylo nutné zkoumat, zda námitky obviněného tento dovolací důvod obsahově naplňují. Nejvyšší soud přitom vycházel z toho, že v rámci uvedeného dovolacího důvodu je možné namítat jednak mylnou kvalifikaci skutku, jak byl v původním řízení zjištěn, v souladu s příslušnými ustanoveními hmotného práva, a dále pak vadnost jiného hmotně právního posouzení, které záleží v nesprávném posouzení některé další otázky, nespočívající přímo v právní kvalifikaci skutku, ale v posuzování jiné skutkové okolnosti mající význam z hlediska hmotného práva, zejména trestního, případně i jiných právních odvětví. Současně platí, že obsah konkrétně uplatněných námitek, o něž se opírá existence dovolacího důvodu, musí věcně odpovídat zákonnému vymezení takového dovolacího důvodu podle § 265b tr. ř. a nestačí jen formální odkaz na příslušné ustanovení obsahující některý z dovolacích důvodů.

Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř., který obviněný taktéž uplatnil, je dán při naplnění alespoň jednoho ze dvou zde alternativně uvedených dílčích důvodů. U prvního z nich se tak stane, pokud bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí. Druhý dílčí dovolací důvod

je naplněn v případě, když v řízení, které předcházelo vydání rozhodnutí o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., byl dán některý z důvodů dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř.

Ve vztahu k uvedenému dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je nutné uvést, že obviněný v souladu s ním uplatnil své výhrady jen částečně. Relevantně s tímto důvodem nebyly vyjádřeny výhrady, kterými obviněný vznášel námitky procesní povahy nebo brojil proti učiněným skutkovým zjištěním. Protože jimi nebyl naplněn uvedený dovolací důvod, Nejvyšší soud se jimi nezabýval.

Ohledně skutku pod bodem I. obviněný v souladu s uvedeným dovolacím důvodem vytkl nedostatky v subjektivní stránce a dále s poukazem na vymezení skutkové podstaty trestného činu podvodu podle § 250 odst. 1, 2 tr. zák. nepovažoval za naplněný znak, že jiného uvedl v omyl, popř. že nebyl správně proveden výpočet škody, která byla činem způsobena.

Nejprve je vhodné poukázat na to, že trestného činu podvodu podle § 250 odst. 1, 2 tr. zák. se dopustí ten, kdo ke škodě cizího majetku sebe nebo jiného obohatí tím, že někoho uvede v omyl, využije něčího omylu nebo zamlčí podstatné skutečnosti a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli malou.

Trestný čin je podle § 4 tr. zák. spáchán úmyslně, jestliže pachatel a) chtěl způsobem v trestním zákoně uvedeným porušit nebo ohrozit zájem chráněný tímto zákonem (úmysl přímý) nebo b) věděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit a pro případ, že je způsobí, byl s tím srozuměn (úmysl nepřímý).

Jestliže byl obviněný podle tzv. právní věty uznán vinným uvedeným trestným činem v alternativě, že sebe obohatil tím, že jiného uvedl v omyl a způsobil tak na cizím majetku škodu nikoliv malou, je vhodné uvést, že uvedením v omyl je jednání, kterým pachatel předstírá okolnosti, které nejsou v souladu se skutečným stavem věci.

Podle skutkových zjištěních popsaných ve výroku rozsudku soudu prvního stupně, jsou tyto znaky naplněny tím, že obviněný „… neoprávněně informoval dopisem ze dne 15. 2. 2001 … ačkoli podle platného platového řádu NOSP ČR pravomoc k úpravě mzdy náleží výhradně výboru NOSP ČR …“. Oba soudy ve svých rozhodnutích takto zjištěné skutečnosti řádně rozvedly, a proto pro stručnost postačí pouze odkázat na příslušné pasáže, které se namítanou problematikou zabývají. Vhodné je však doplnit, že pokud odvolací soud na straně 3 napadeného usnesení konstatoval, že není pochyb o tom, že směrnice rady Českomoravské konfederace odborových svazů (dále jen „ČMKOS“), která upravovala poskytování paušálních náhrad v souvislosti s výkonem funkce v ČMKOS a odborových svazech v ní sdružených ze dne 1. 1. 1993, byla s okamžitou platností zrušena dne 17. 1. 2001 na 13. mimořádném zasedání usnesením rady ČMKOS, Nejvyšší soud z obsahu předmětného usnesení shledal, že radou ČMKOS byla uvedená směrnice zrušena s tím, že funkcionářům ČMKOS (tj. předsedovi a jeho třem místopředsedům) bude nadále zřízena nová složka jejich mzdy. Tato úprava se tedy netýkala funkcionářů odborových svazů sdružených, což bylo zástupcům odborových svazů zdůrazněno. Z obsah spisu je zřejmé, že obviněný se o shora uvedené skutečnosti dozvěděl, neboť svědek J. J., vedoucí organizačního oddělení ČMKOS (č. l. 236 spisu) potvrdil, že byť bylo předmětné usnesení ČKMOSu o zrušení paušálních náhrad vydáno v jediném exempláři, který zůstal uložený v kanceláři předsedy ČMKOSu, byli o něm všichni předsedové odborových svazů prostřednictvím J. Z. písemně informováni.

Proto, když obviněný jako předseda NOSP ČR v dopise ze dne 15. 2. 2001 uvedl, „ že usnesením z 13. mimořádného zasedání Rady ČMKOS ze dne 17. 1. 2001 byla schválena směrnice výplat měsíčních paušálních odměn funkcionářům ČMKOS a přidružených odborových svazů …“ uváděl vědomě nepravdivé skutečnosti, které byly v rozporu se skutečným stavem zjištěným z rozhodnutí 13. mimořádného zasedání ČMKOS.

S ohledem na všechny tyto okolnosti je podle Nejvyššího soudu posouzení subjektivní stránky uvedeného trestného činu správné.

K další námitce obviněného týkající se skutku pod bodem I. ohledně nesouhlasu s výší škody v částce 159.300,- Kč, považuje Nejvyšší soud za potřebné upřesnit, o jakou částku obviněný sebe obohatil a o co snížil majetek poškozeného, jímž je v daném případě Policejní prezidium ČR, Hospodářská správa.

Zejména je vhodné zdůraznit, že provedeným dokazováním bylo zjištěno, že obviněný svým jednáním směřoval zcela vědomě k tomu, aby se měsíčně obohatil o částku 3.500,- Kč. Za tím účelem si propočetl, o co je nutné v rámci povinné daně z příjmu a odvody na sociální a zdravotní pojištění tuto částku navýšit, aby mu mohla být proplácena čistá mzda právě ve výši 3.500,-Kč. Součinem této čisté částky v době od 1. 1. 2001 do 1. 8. 2002, tj. za 20 měsíců, je 70.000,- Kč. K této sumě tedy nepochybně směřoval přímý úmysl obviněného, neboť o tuto částku se chtěl obohatit.

Pro určení výše způsobené škody, je nutné vycházet ze zásady, že skutečnou škodou se rozumí újma spočívající ve zmenšení majetkového stavu poškozeného a reprezentující majetkové hodnoty, které by bylo nutno vynaložit, aby došlo k uvedení věci do předešlého stavu (srov. rozhodnutí č. III 1967 Sb. rozh. obč.). Na základě této obecné zásady je zřejmé, že za škodu, kterou obviněný trestným jednáním kladeným mu za vinu majetek poškozeného zmenšil, se považuje nejen částka 70.000,- Kč, o níž se obohatil, ale i další část platu, kterou byl povinen jako daň (zák.č. 586/1992 Sb. o daních z příjmů), pojistné na sociální zabezpečení (zák. č. 589/1992 Sb. o pojistném na sociální zabezpečení) a zdravotní pojištění (zák. č. 592/1992 Sb. o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění) sám odvádět. Je nesporné, že i ta část platu vyplácená měsíčně ve výši 2.400,- Kč rovnající se za rozhodné období částce 48.000,- Kč, představuje sumu, o níž se snížil majetek poškozeného, neboť i tuto vedenou částku, tvořící součást platu obviněného musel poškozený ze svých finančních prostředků vydat. Vedle této položky, představující celkem 118.000,- Kč je však nutné do výše způsobené škody započíst i ty, které za zaměstnance platí jejich zaměstnavatel podle zák. č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení, a zák. č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění, neboť jde o platby, které je zaměstnavatel za svého zaměstnance povinen vždy uhradit, jinak se sám vystaví postihu. Za vymezenou dobu činily tyto odvody na sociální pojištění ve výši 30.680,- Kč a na zdravotní pojištění ve výši 10.620,- Kč, celkem se jedná o 41.300,- Kč. K této části způsobené škody však nebylo provedeným dokazováním zjištěno, že obviněný takový následek chtěl způsobit, tedy že vědomě směřoval k tomu, aby zaměstnavateli tato škoda vznikla. K částce 41.300,- Kč je proto možné dovodit pouze eventuální úmysl obviněného, neboť provedené důkazy dostatečně svědčí o tom, že když ho způsobit nechtěl, pro případ že k němu dojde, s tím byl srozuměn [§ 4 písm. b) tr. zák.]. Zavinění obviněného, byť v části ve formě přímého úmyslu (k částce 118.000,- Kč) a v části v nepřímém úmyslu (k částce 41.300,- Kč) směřovalo v úmyslné formě ke způsobení škody představující celkem částku 159.300,- Kč.

Vzhledem k tomu soudy nepochybily, pokud obviněného uznaly vinným tak, jak je ve výroku pod bodem I. rozsudku soudu prvního stupně uvedeno a správně toto jednání posoudily jako trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, 2 tr. zák. Výhrady obviněného uplatněné v dovolání k této části výroku o vině proto Nejvyšší soud posoudil jako neopodstatněné.

Opačný závěr naproti tomu Nejvyšší soud učinil ve vztahu k námitkám obviněného týkajícím se skutku uvedeného pod bodem II. rozsudku soudu prvního stupně, jímž byli obvinění M. J. a K. Š. ve spolupachatelství podle § 9 odst. 2 tr. zák. uznáni vinnými trestným činem poškozování cizích práv podle § 209 odst. 1 tr. zák.

K tomuto trestnému činu je nutno nejprve uvést, že se ho dopustí ten, kdo jinému způsobí vážnou újmu na právech tím, že a) uvede někoho v omyl nebo b) využije něčího omylu. Jeho objektem jsou cizí práva, za něž jsou ve smyslu této trestně právní ochrany považována jiná než majetková práva jednotlivce, např. v oblasti vztahů rodinných, pracovních apod., a to i práva právnických osob, kolektivních orgánů apod., jakož i práva státu. Nemajetkovými právy jsou taková jiná práva, která se svým obsahem nedotýkají majetku ani úkonů s ním souvisejících. Vzhledem k tomu pod takto vymezená cizí práva nelze zahrnout práva mající majetkovou povahu, neboť ta jsou chráněna ustanovením § 250 tr. zák. o trestném činu podvodu.

S ohledem na námitky obviněného je vhodné především zdůraznit, že k naplnění znaků trestného činu poškozování cizích práv podle § 209 odst. 1 tr. zák. je třeba jednak způsobení vážné újmy na takto vymezených cizích nemajetkových právech a jednak jednání, které má povahu podvodného jednání, tj. uvedení někoho v omyl nebo využití něčího omylu.

Uvedením v omyl je takové jednání, kterým pachatel předstírá okolnosti, jež nejsou v souladu se skutečným stavem jednání. Uvedení v omyl může být spácháno konáním, opomenutím i konkludentním jednáním. Podvodné jednání přitom může směřovat nejen vůči poškozenému, ale i vůči jiné fyzické nebo právnické osobě, popř. orgánu apod.

Soud prvního stupně (str. 16) pro svůj závěr o vině obviněných vycházel z toho, že pracovní poměr obviněné byl ukončen ke dni 31. 3. 2000. Obhajobu obviněných, že obviněná K. Š. byla i nadále zaměstnána, neakceptoval, neboť vzal za prokázané, že svědci tuto možnost nepotvrdili a pokud ji někteří připouštěli, nebyli schopni uvést, v čem konkrétně spočívala. Zdůraznil též to, že uvedenou činnost měla obviněná vykonávat bezplatně, což odporuje principům dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr. Dále dovodil, že pokud by obviněná skutečně pracovala na základě dohody o provedení práce, nárok na celoroční ubytování v ubytovně MV by jí stejně nevznikl.

Podstatné pro posouzení této námitky obviněného není, zda je možné za zaměstnance, v souvislosti s okolnostmi projednávané trestní věci, považovat osobu, která nebyla u NOSP ČR v pracovním poměru uzavřeném na základě pracovní smlouvy, ale na základě dohody o provedení práce, nýbrž jakým způsobem soud prvního stupně tuto otázku vyřešil s ohledem na důkazy, které měl pro její posouzení k dispozici. Z obsahu odůvodnění napadeného rozhodnutí

plyne, že soud prvního stupně v rámci provedeného dokazování vycházel z těch důkazů, které nepotvrzovaly obviněnými uváděnou obhajobu, že obviněná K. Š. byla zaměstnána na základě dohody o provedení práce u NOSP ČR poté, co skončil její pracovní poměr ke dni 31. 3. 2000 na základě pracovní smlouvy. I když obviněný poukazuje na ustanovení § 1 odst. 2 zák. práce, podle něhož pracovně právní vztah vzniká i v případě dohody o provedení práce nebo dohody o pracovní činnosti a podle ustanovení § 236 odst. 2 zák. práce se tato dohoda uzavírá písemně nebo ústně, nejsou tyto právní výhrady relevantní s ohledem na uplatněný dovolací důvod, neboť soud prvního stupně vyšel z jiného skutkového zjištění, založeného na tom, že i kdyby obviněná skutečně pracovala na základě dohody o provedení práce, neměla by nárok na celoroční ubytování v ubytovně MV.

Nejvyšší soud se dále zabýval námitkou obviněného, že v daném případě nebyl naplněn znak „vážné újmy na právech“ trestného činu poškozování cizích práv podle § 209 tr. ř.

Je na místě připomenout, že tento znak je nutné posuzovat u každé trestní věci individuálně ad hoc, tj. se zřetelem k okolnostem konkrétního případu, zejména k tomu o jaké právo šlo, jaká byla intenzita újmy na tomto právu a jaké následky to mělo pro poškozeného, zejména zda šlo o škodlivý následek lehce nebo obtížně odstranitelný, popř. již zcela neodstranitelný.

K tomuto znaku soud prvního stupně v odůvodnění svého rozhodnutí na str. 17 uvedl pouze to, že „za situace, která je způsobena nedostatečnou kapacitou ubytovacích zařízení, obvinění svým jednáním, kterým uvedli příslušné orgány v omyl tím, že předstírali trvání odpovídajícího pracovního poměru, jenž by zakládal nárok na celoroční ubytování, naplnili všechny zákonné znaky poškozování cizích práv podle § 209 odst. 1 tr. zák. společným jednáním podle § 9 odst. 2 tr. zák.“. Jiné skutečnosti objasňující, v čem je shledáváno naplnění znaku vážné újmy na právech, však uvedeny nejsou. Odvolací soud se na objasnění tohoto znaku rovněž v potřebné míře nezaměřil a za nedostatečné lze považovat, když k této okolnosti v odůvodnění svého rozhodnutí na straně 4 a 5 shledal, že došlo k poškození práv MV ČR a Policejního prezidia ČR s ohledem na nedostatek ubytovacích kapacit, což označil za natolik nebezpečný následek, který zvyšuje stupeň společenské nebezpečnosti tohoto činu na zákonem požadovanou výši.

Je tedy zřejmé, že odvolací soud ani soud prvního stupně nevěnovaly dostatečnou pozornost okolnostem, z nichž vycházely pro závěr o naplnění znaku „vážné újmy na právech“, a neuvedly jasně, v čem konkrétně je tato újma spatřována, z jakých okolností nebo zjištění na ni usuzují, jaká byla intenzita újmy na tomto právu a nevypořádaly se ani s tím, jaké následky tím na straně poškozeného vznikly.

Nejvyšší soud tak shledal, že pro závěr o naplnění znaku vážné újmy na právech, není ani v jednom z napadených rozhodnutí požadovaný podklad. Především v nich chybí náležité úvahy o tom, o jaké právo šlo. Podle skutkových zjištění se jedná o „využití ubytovací kapacity pro pracovníky MV ČR a PČR, pro které je ubytovací zařízení především určeno“ přičemž újma, která byla na tomto právu způsobena je představována tím, že obvinění „znemožnili tuto nedostatečnou kapacitu využít“. Navíc ve skutkových zjištěních není přesně vymezena doba, po níž měla obviněná K. Š. neoprávněně ubytovací zařízení sloužící výhradně pro pracovníky MV a PČR využívat, ač právě tato okolnost má kromě jiného zásadní důležitost při zkoumání vzniku vážné újmy na právech. Ze skutkových zjištění lze sice dovodit, že na základě žádostí, podložených doporučením obviněného M. J., obývala obviněná K. Š. v důsledku postupně uzavíraných smluv o ubytování pokoj o velikosti 1/1 v ubytovacím zařízení MV PČR. Nelze však již určit, po jak dlouhou dobu tento byt neoprávněně obývala, neboť není uveden konkrétní časový interval, který by tuto trestnou činnost vymezoval. Pokud chybí zjištění o ukončení uvedené trestné činnosti, lze jen stěží dovozovat další okolnosti významné pro posouzení, zda v daném případě byl znak vážné újmy na právech naplněn.

Dokazování v této souvislosti nebylo zaměřeno ani na ověření, jaký dopad pro přidělování ubytování oprávněným osobám mělo to, že obviněná obývala neoprávněně jeden pokoj na jedné ubytovně. Vyjádření HS Policejního prezidia ČR č. j. PPR-481/SUO-HS-2003 (č. l. 265 spisu), o něž doposud svůj závěr o naplnění znaku způsobení vážné újmy na právech, soudy opíraly, a který je jediným důkazem, jenž vedl oba soudy k závěru o naplnění znaku způsobení vážné újmy, je jen obecným sdělením o tom, pro koho HS zabezpečuje ubytování (policistům a zaměstnancům útvaru a pracovišť MV, PČR a Hasičského záchranného sboru), že tak činí pouze ve vlastních ubytovacích kapacitách a že ubytovací kapacita je maximálně využívána již celou řadu let a nedaří se vykrýt všechny požadavky, a proto musí Správa města P. z vlastních finančních prostředků zabezpečovat ubytování u mimorezortních ubytovacích organizací (např. od roku 1996 v ubytovacích zařízení K. ročně cca 600 lůžek). Tato zpráva však neobsahuje žádné konkrétní údaje související s tím, jaký dopad na přidělování ubytování oprávněným osobám, měla trestná činnost obviněných.

Soudy kromě toho, že nezkoumaly obecně charakter, povahu a intenzitu porušených práv, se nezabývaly ani otázkou shora zmíněné příčinné souvislosti, jíž takto ponechaly bez povšimnutí a nevypořádaly se ani ve vztahu k tomuto následku se subjektivní stránkou.

V souvislosti s tím, že nebyl v potřebné míře a dostatečně jasně prokázán a objasněn následek spočívající ve vážné újmě na právech u činu pod bodem II. obviněným kladeném za vinu, když nebyly zjištěny všechny nezbytné skutečnosti rozhodné pro posouzení zda a k jaké vážné újmě na právech došlo, nelze za správné považovat ani způsob, jakým se především odvolací soud vypořádal s materiální stránkou tohoto činu (soud prvního stupně se ve svém rozhodnutí touto otázkou vůbec nezabýval).

Z hlediska ustanovení § 3 odst. 4 tr. zák., podle něhož je stupeň nebezpečnosti činu pro společnost určován zejména významem chráněného zájmu, který byl činem dotčen, způsobem provedení činu a jeho následky, okolnostmi, za kterých byl čin spáchán, osobou pachatele, mírou jeho zavinění a jeho pohnutkou, je nedostatečné, pokud soud druhého stupně na straně 4, 5 svého rozhodnutí shledal, „že právo poškozených, kterými bylo MV ČR a Policejní prezidium ČR, bylo dotčeno výrazným způsobem, a že takové jednání je nutné považovat za natolik nebezpečné, že se jedná o trestný čin, neboť konkrétní stupeň nebezpečnosti je dostatečně vysoký“. Pokud ze skutkových zjištění nevyplývá doba, po níž se obviněná uvedené trestné činnosti dopouštěla, pak se jeví pochybným závěr, že „stupeň nebezpečnosti jednání obou obviněných je v daném případě zvýšen délkou doby, po níž oba svorně předstírali trvání pracovního poměru k dosažení výhod, na které by Š. jinak neměla nárok“.

Nejvyšší soud shledal, že odvolací soud nevěnoval materiální stránce uvedeného činu dostatečnou pozornost, neboť nerespektoval, že všechny okolnosti důležité z hledisek uvedených v § 3 odst. 4 tr. zák. je nutno nejen zjišťovat, nýbrž je také objektivně (tj. bez přeceňování nebo podceňování některých z nich) hodnotit a že je třeba vždy uvést, zda a do jaké míry ta či ona okolnost zvyšuje nebo snižuje stupeň nebezpečnosti činu pro společnost (rozh. č. II/1965 Sb. rozh. tr.).

I v této souvislosti je nutné zdůraznit význam řádně zjištěného charakteru vzniklého následku, neboť pro posouzení stupně společenské nebezpečnosti má, kromě jiných okolností, význam intenzita a závažnost porušení nemajetkového práva v podobě vážné újmy na těchto právech způsobené trestným činem poškozování cizích práv podle § 209 tr. zák., protože jako následek činu, je důležitým hlediskem pro stanovení stupně nebezpečnosti činu pro společnost. Pokud tento znak není důsledně zjištěn, ani hodnocení stupně společenské nebezpečnosti takového činu nemůže být správné a objektivní. Nelze totiž přehlížet, že pro stupeň nebezpečnosti trestného činu pro společnost je mimo jiné určující zejména význam chráněného zájmu. Čím významnější je konkrétní chráněný zájem, tím nebezpečnější jsou útoky vedené proti němu, což přirozeně platí i naopak.

Neúplné zvážení všech okolností rozhodných při posuzování výše stupně společenské nebezpečnosti dovolací soud spatřuje též v tom, že soudy nevěnovaly potřebnou pozornost posouzení i dalších, z hlediska podle § 3 odst. 4 tr. zák. významných okolností. Především lze poukázat na to, že nebylo v potřebné míře přihlíženo k osobě obviněného M. J., ohledně něhož nebylo zjištěno v jeho dosavadním způsobu života žádných negativních poznatků. Nebyla věnována pozornost ani pohnutce, která obviněného vedla k uvedenému činu, když se z provedeného dokazování nabízí, že vycházela ze snahy ulehčit poškozené, trvale bydlící mimo P., s níž měl blízký osobní vztah, bytovou situaci. Pokud všechny tyto skutečnosti nebyly řádně při posuzování stupně nebezpečnosti činu pro společnost posouzeny, nebyla pečlivě uvážena všechna kritéria obecně zakotvená v ustanovení § 3 odst. 4 tr. zák. a v napadeném rozhodnutí určený stupeň společenské nebezpečnosti vzbuzuje vážné pochybnosti.

Pro zjištěné nedostatky, na jejichž základě nemohla napadená rozhodnutí ve vztahu ke skutku pod bodem II. rozsudku soudu prvního stupně obstát, Nejvyšší soud rozhodl tak, že podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil usnesení Městského soudu v Praze ze dne 25. 5. 2005, sp. zn. 7 To 142/2005, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 13. 12. 2004, sp. zn. 2 T 80/2004, ve výroku o vině v bodě II. ohledně obviněného M. J. Vzhledem k tomu, že důvody, pro něž k tomuto zrušení ohledně obviněného M. J. došlo, prospívají též i spoluobviněné K. Š., rozhodl dovolací soud též i v její prospěch, jak ukládá ustanovení § 265k odst. 2, poslední věta tr. ř. s odkazem na ustanovení § 261 tr. ř., a proto zrušil výrok o vině pod bodem II. i ohledně této obviněné, která sama dovolání nepodala. Současně zrušil i výrok o trestech ohledně obou obviněných. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. byla v rozsahu tohoto zrušení zrušena všechna další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. bylo přikázáno Obvodnímu soudu pro Prahu 5, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Výrok o vině pod bodem I. zůstal tímto rozhodnutím nedotčen, neboť ohledně něj Nejvyšší soud žádná pochybení neshledal.

Ve vztahu ke zrušenému výroku pod bodem II. bude na soudu prvního stupně, aby s ohledem na všechna shora rozvedená pochybení a nedostatky soustředil své úvahy ke zjištění všech rozvedených skutečností vztahujících se k řádnému objasnění vážné újmy na právech.

Bude potřeba nejprve vymezit dobu, po níž se obvinění činu uvedeného pod bodem II. dopouštěli, resp. stanovit dobu

neoprávněného užívání bytu obviněnou K. Š. Dále se dokazování neobejde bez zprávy vyžádané od HS Policejního prezidia ČR, z níž by se zjistilo, do jaké míry došlo v důsledku tohoto trestného jednání obviněné K. Š. a obviněného M. J. k narušení ubytovací kapacity uvedených zařízení, se zaměřením na to, zda okolnost, že obviněná obývala neoprávněně jeden pokoj, mohla ovlivnit např. odchod policistů ze služebního poměru, či zda mohla mít jiný negativní vliv na personální politiku PČR.

Takto doplněné dokazování, když nelze vyloučit též provedení dalších důkazů, by mělo objasnit, jaká konkrétní újma vznikla u předmětných institucí. Zjištěné skutečnosti budou podkladem proto, aby soud posoudil, o jak závažný následek se v daném případě jedná, a s ohledem na všechny další okolnosti případu, v duchu shora uvedených zásad, bude nutné posuzovat, zda následek, který je v příčinné souvislosti s jednáním obviněných, je vážnou újmou na právech ve smyslu ustanovení § 209 tr. zák.

Pakliže by bylo zjištěno, že tento základní znak skutkové podstaty je dán, bude nutné zkoumat, zda uvedený trestný čin dosahuje takového stupně společenské nebezpečnosti, jaký je předpokládán v ustanovení § 3 odst. 2 tr. zák., podle něhož čin, jehož stupeň nebezpečnosti pro společnost je nepatrný, není trestným činem, i když jinak vykazuje znaky trestného činu. V případě, že znak vážné újmy na právech nebude prokázán, a nebo bude zjištěno, že i při jeho existenci není dán potřebný stupeň společenské nebezpečnosti, bude přicházet do úvahy zproštění obou obviněných obžaloby z trestného činu poškozování cizích práv podle § 209 odst. 1 tr. zák., jehož se obvinění měli dopustit skutkem popsaným v bodě II. výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně.

V současném stadiu trestního řízení a na pokladě doposud provedeného dokazování totiž nelze usuzovat, že by skutkem popsaným pod bodem II. mohlo být shledáno naplnění znaků trestného činu poškozování cizích práv podle § 209 tr. zák., ale ani jiného trestného činu.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Nemajetková újma, nutná obrana (exkluzivně pro předplatitele)
- Opatrovník (zmocněnec) poškozeného (exkluzivně pro předplatitele)
- Právní styk s cizinou (exkluzivně pro předplatitele)
- Podjatost soudce
- Poškozený (exkluzivně pro předplatitele)
- Odejmutí věci soudci
- Přerušení výkonu trestu odnětí svobody
- Účinné vyšetřování (exkluzivně pro předplatitele)
- Nesprávný úřední postup
- Adhezní řízení
- Poučení o přípustnosti dovolání v trestním řízení (exkluzivně pro předplatitele)